

(ن ج) تعلق حق بخلق بچه نحو است ؟

سؤال

تعلق حق بخلق یعنی واجب تعالی بسائر کائنات بچه نحو است ؟

جواب

تعلق حق بخلق تعلق موجد است بموجود تعلق آفتابست باجسام مظلّمه از ممکنات و تعلق صانع است بمصنوعات . آفتاب در حیّز ذاتش مقدّس از اجسام مستتیره است بلکه نور آفتاب نیز در حدّ ذاتش مقدّس و مستغنی از کره ارض است . هر چند کره ارض در تحت تربیت آفتابست و مستفیض از انوار او ولی آفتاب و شعاع مقدّس از آن اگر آفتاب نبود کره ارض و جمیع موجودات ارضیه مشهود نمیشد . قیام خلق بحق قیام صدور است یعنی خلق از حق صادر شده است نه ظاهر تعلق صدور دارد نه تعلق ظهور . انوار آفتاب از آفتاب صدور یافته نه ظهور یافته تجلی صدوری چون تجلی شعاع از نیّر آفاق است یعنی ذات مقدّس شمس حقیقت تجزی نیابد و برتبه خلق تنزل ننماید چنانکه قرص شمس را تجزی و تنزل بکره ارض نه بلکه شعاع آفتاب که فیض است از آفتاب صادر و اجسام مظلّمه را روشن نماید . و اما تجلی ظهوری ظهور افنان و اوراق و ازهار و اثمار از حبه است زیرا حبه بذاته افنان و اثمار گردد حقیقتش تنزل در شاخ و برگ و میوه نماید . و این تجلی ظهوری در حق باری تعالی نقص صرف و ممتنع

و مستحیل است زیرا لازم آید که قدم محض بصفه حدوث متّصف گردد و غنای صرف فقر محض شود و حقیقت وجود عدم گردد و این محالست لهذا جمیع کائنات از حقّ صدور یافته است . یعنی ما یتحقّق به الاشیاء حقّ است و ممکنات باو وجود یافته است . و اوّل صادر از حقّ آن حقیقت کلّیه که باصطلاح فلاسفه سلف عقل اوّل نامند و باصطلاح اهل بها مشیّت اوّلیه نامند و این صدور من حیث الفعل در عالم حقّ بامکنه و زمان محدود نه لا اوّل و لا آخر له است اوّل و آخر بالنّسبه بحقّ یکسانست و قدم حقّ قدم ذاتی و زمانی و حدوث امکان حدوث ذاتیست نه زمانی چنانکه از پیش روزی در سر ناهار بیان شد و لا اوّلّیت عقل اوّل شریک حقّ در قدم نگردد چه که وجود حقیقت کلّیه بالنّسبه بوجود حقّ از اعدام است حکم وجود ندارد تا شریک و مثیل او در قدم گردد و بیان این مسأله از پیش گذشت . امّا وجود اشیا حیاتش عبارت از ترکیب است و مماتش عبارت از تحلیل امّا مادّه و عناصر کلّیه محو و معدوم صرف نگردد بلکه اعدام عبارت از انقلابست مثلاً انسان چون معدوم شود خاک گردد امّا عدم صرف نشود باز وجود خاکی دارد ولی انقلاب حاصل و بر آن ترکیب تحلیل عارض بهمچنین است اعدام سائر موجودات زیرا وجود عدم محض نگردد و عدم محض وجود نیابد .